

נצח ישראל- פרק כ"ח / מקורות נוספים

1. סנהדרין (צ"ט, א')

תניא ר' אליעזר אומר: ימות המשיח- ארבעים שנה, שנאמר (תהילים צה-י) "ארבעים שנה אקוט ברור". רבי אלעזר בן עזריה אומר: שבעים שנה, שנאמר "והיה ביום ההוא, ונשכחת צור שבעים שנה, כימי מלך אחד"- איזהו מלך מיוחד? הוי אומר: זה משיח. רבי אומר: שלשה דורות, שנאמר (תהילים עב-ה) "ייראוך עם שמש, ולפני ירח דור דורים"...תניא אידך, ר' אליעזר אומר: ימות המשיח- ארבעים שנה. כתיב הכא (דברים ח-ג) "ויענך וירעיבך ויאכילך", וכתיב התם (תהילים צ-טו) "שמחנו כימות עניתנו, שנות ראינו רעה". רבי דוסא אומר: ד' מאות שנה, כתיב הכא (בראשית טו-יג) "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", וכתיב התם: "שמחנו כימות עניתנו". רבי אומר: ג' מאות וששים וחמש שנה, כמנין ימות החמה, שנאמר (ישעיה סג-ד) "כי יום נקם בליבי, ושנת גאולי באה". מאי יום נקם בליבי? א"ר יוחנן: לליבי גיליתי, לאברי לא גיליתי. ר"ש בן לקיש אמר: לליבי גיליתי, למלאכי השרת לא גיליתי. תני אבימי בריה דרבי אבהו: ימות המשיח לישראל- שבעת אלפים שנה שנאמר (ישעיה סב-ה) "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוקיך". אמר רב יהודה אמר שמואל: ימות המשיח- כמיום שנברא העולם ועד עכשיו, שנאמר (דברים יא-כא) "כימי השמים על הארץ". רב נחמן בר יצחק אמר: כימי נח עד עכשיו, שנאמר (ישעיה נד-ט) "כי מי נח זאת לי, אשר נשבעתי".

2. ערכין (י"ג, ב')

דתניא רבי יהודה אומר: כינור של מקדש- של שבעת נימין היה, שנאמר (תהילים טו-יא) "שובע שמחות [את] פניך", אל תיקרי שובע אלא שבע, ושל ימות המשיח- שמונה, שנאמר (תהילים יב-א) "למנצח על השמינית", על נימא שמינית, של עולם הבא- עשר, שנאמר (תהילים צב-ד) "עלי עשור ועלי נבל, עלי הגיזן בכינור", ואומר (תהילים לג-ב) "הודו לה' בכינור, כנבל עשור זמרו לו, שירו לו שיר חדש".

3. אורות (המלחמה, א')

כשיש מלחמה גדולה בעולם- מתעורר כח משיח. עת הזמיר הגיע, זמיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם, והעולם מתבסס, וקול התור נשמע בארצנו. היחידים הנספים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה ממידת מיתת צדיקים המכפרת, עולים הם למעלה בשורש החיים, ועצמות חייהם מביא ערך כללי לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם, בכל ערכיו ומובניו. ואח"כ, כתום המלחמה, מתחדש העולם ברוח חדש, ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה- ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה. מלחמת עולם של עכשיו- צפיה נוראה גדולה ועמוקה יש בה, מצורף לכל גלגולי הזמנים והזראת קץ המגולה של התיישבות ארץ ישראל. בדעה גדולה, בגבורה עצומה, ובהגיון עמוק וחודר, בתשוקת אמת וברעיון בהיר, צריכים לקבל את התוכן הנישא של אור ד', המתגלה בפעולה נפלאה בעלילות המלחמות הללו ביחוד. "בעל מלחמות זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, נורא תהילות, אדון הנפלאות, המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו".

4. עין אי"ה (ברכות ב', עמ' 373)

ת"ר הרואה מלכי ישראל- אומר: ברוך שחלק מכבודו ליראיו, מלכי אוה"ע- אומר: ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם. התכלית הלאומית של ישראל, מיוחדת היא בתור חטיבה אחת בעולם, שהיא מצויינת בתקוותה לעצמה- לא בשביל עצמה, כי אם בשביל הטוב הכללי השכלי, שהוא הטוב של המוסר והיושר האמיתי, שאי אפשר שיבנה, כי אם ע"י תיקון עולם במלכות שדי... אם כן, אין מגמת מלוכת ישראל בתור איבר פרטי מכל האנושית כולה, כי אם בתור הכלל כולו, שצריך שיתכנסו אליו כל הפרטים, להתעלות עמו, להשפיע עליו, ולהיות מושפע ממנו. ע"כ כבוד המלך, שהוא האמצעי של ההנהגה הטובה המלוכית, היא בערך חלק מכבוד העליון, הסובל בתוכו אותה התעודה עצמה המושפעת מכבוד של מעלה, וניכרת ביותר במה שהיא מגברת את הערך המוסרי באומה, יותר מכל יתר הקניינים הלאומיים. מפני שהתכלית המוסרית היותר נשגבה, היא רכושנו הלאומי היותר גדול ואחרון ברום מעלת תקוותינו, "שחלק מכבודו ליראיו". אמנם כל העמים, לכל אחד מהם יש מטרה ותעודה, המצטרפת בתור מקצוע מיוחד, הנצרך לתיקון העולם, שכל אומה מתייחדת בה ע"פ תכונותיה, גזורה ע"פ דיעותיה וכח ההיסטורי שלה,

ומנחלת למין האנושי כולו את קנייניה הפרטיים, כפי מה שהיא מערכת אותם ביחש עצמה לפי תכונותיה וציורי לב בניה.

א"ר יוחנן: לעולם ישתדל אדם לצאת לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו, אלא לקראת מלכי אומות העולם כו'. האדם הוא כללי, מחובר לכל בני מינו, וכל דבר הפועל תכונה טובה ביחש הכלל- הוא פועל גם כן לטוב על האיש הפרטי, אע"פ שאינו מרגיש בזה, ודומה לו שהוא נעלה מן הכלל המצטרף לזה. על כן, כאשר כבוד מלכים פועל הרבה במין האנושי להישייר הדרכים, להעמיד המוסר והצדק על מכוננו הראוי לו, על כן כל אחד צריך שיקח חלק בכבוד הזה כפי מה שיוכל, ויהיה גם כן משתתף עם כלל המין האנושי בדבר המעמיד אותו בתפארת אדם. על כן בתור אדם מישראל, שכל עיקר מגמתו הוא האמת והשלום העליון הכולל את כל היקום, לא יאמר שיוכל הדבר להגיע אל זאת המטרה מבלעדי חילוקים לאומיים. כי אם כמו שכל משפחה צריכה להתייחד בקנייניה וענייניה הפרטיים, ובהשתלמות נכונה בענייניה הפרטיים- תוכל רק אז להיות נאמנה ומועילה לחיי הכלל והצלחתו, כן כל אומה צריכה שתתכונן יפה בענייניה הפרטיים, ועל ידי זה כשיושלם הדבר יפה- יבוא האושר הכללי לתכליתו. אם כן, מלכי אומות העולם, שכל אחד נושא עליו את ענין לאומו- הוא דבר המועיל גם כן בחוק האנושי הכללי, שאליו צריך שתהיה נפש אדם מישראל עורגת. ורק כשידע על נכון את הערך הראוי להינתן למגמתה של כל אומה ואומה, המלאה עניין וחכמה רבתי, ורוב טוב של יושר ונימוס ומוסר השכל ביחש חוגה וכל הרחבתו- רק אז ישכיל ויבחין כמה נשגב הוא האידיאל של מלכות ישראל, הכולל בקרבו המון עניינים רבים, שכל אחד בפני עצמו ראוי להיות מנושא ומכובד מאד. אבל בהיות אוצרו ריק מלצייר ערכים לאומיים ותכונותיהם, מה יהיה מידת הכבוד והתכונה שיוכל לצייר לו בעולמו הישראלי הפנימי? על כן, ירוץ לעולם לקראת מלכי אוה"ע, וישכיל לחקור כבודם, ובזה יהיה עתיד, הוא ובניו, לבנות יסודות של רצון טהור ומאויי לב מלאים הגיון, לגדולתם של ישראל בגאון שם ד'.

5. עין אי"ה (ברכות א', עמ' 167)

ואמר ר' חייא בר אבא, א"ר יוחנן: כל הנביאים בולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעוה"ב- "עין לא ראתה אלוקים זולתך", ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד. ...ובכלל יש לצייר, שאפשר לומר שתשועתם של ישראל העתידה לבוא- תלויה בתשועת כלל האנושיות, שגם כל העולם כולו יעלה במידה טובה מרובה, שיהיה ראוי לקבל אור ד' האמיתי, אז יקויים "ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים". או אפשר שתקדים לבוא ישועתן של ישראל, גם קודם שכל העולם יוכשר לכך, ורק ע"י רוממות קרנם של ישראל- תבוא אח"כ ישועת העולם. על כן, שמואל סובר שאפשר גם כן שתהיה ישועת ישראל קודמת לשכלול האנושיות בכללה, אם כן אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד. ונבואת הנביאים המה ברובם על ערך ההשפעה על כלל האנושיות שתבוא ע"י ישראל, וזה אינו תנאי מחוייב בהתחלת ישועת ישראל, כי אם סיבה מוכרחת לבוא אח"כ.

6. מי מרום (מעייני השועה, עמ' י"א)

הצפיה לישועה איננה רק על העתיד, אלא גם בהווה- לצפות לכל שעה שאפשר שתופיע בה הגאולה, ומבלעדי זה- אין בכח השעה הזאת שתהא מקרבת את הגאולה. וכפני זה- הקץ האחרון נעלם זמנו, למען יצפו ויחכו אליו בכל שעה, וזהו ענין "חבלי גאולה", "חבלי משיח"- מלשון חבלים המושכים.

ומכאן הרעה של מחשבי קייצים, שדוחים את הצפיה על הזמן הזה שחושבים עליו, וכל אלו שחישבו את הקץ- חישבו על "בעיתיה" ולא על "אחישנה". ויש, שאם הזמן הזה מסוגל באמת לגאולה, נדרש ביותר להגביר את הצפיה עליו, שמבלעדי צפיה- אי אפשר שהגאולה תתגלה בו.